

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Siklóssy László
 Cím: Százötvenéves a pesti billiárd

Forrás: Újság

Bn
(Hely)

1926. 2. 14.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (C)

Osztályozás

Tárgy

794

Hely

Idő

"1926"

Személy

Százötvenéves a pesti billiárd!

A most lezajlott billiárdversenyek alkalmából.

Százötvenéves a pesti billiárd, sőt talán néhány esztendővel idősebb. Annyi bizonyos, hogy az 1770-es években a pesti kávéosok — kiknek száma ez időtájt kiencre emelkedett — egyre-másra állítottak fel billiárdasztalt. Sok pénzbe került az ujmódi felszerelés, miértis a kávéosok olyanféleképpen kezdtek gondolkodni, hogy az újfajta szórakoztatás kizárólag az ő privilégiumuk. Ugy látszik, duplakávé mértek a tanácsbéli uraknak, mert nagyon biztosan érezték magukat a dolgukban, amit meg lehet itélni abból a felháborodásból, amely kitört, amikor *bitorló* jelentkezett.

A bitorló Häusler Sebestyén volt, akinek *Hétválasztófejedelemhez* címzett fogadója ott díszelgett a Váci-utcában, a jelenlegi Corso-mozi helyén. A Váci-utca 8. sz. háznak falai még azonosak az egykori Hétválasztóéval. A kávéos azonban a Hétválasztót nem efféle Mathuzsálem-korba, hanem inkább a pokolba kívánta. Häusler ugyanis negygyittatta házát s az emeleten nagyszerű áncstermet létesített, amelyről tudjuk, hogy több mint egy félszázadon át *redoutejaul* szolgált a *pesti polgárságnak*. E nagy táncteremhez szögellett még négy szoba, amelyeket Häusler szintén rozványított a nagyteremhez, ha úgy kívánta a zűkség. Végezetül: Häusler — a házában üzlettel — az egyik szobában billiárdasztalt állított fel, mellette Kornbergernek a földszinten már amugyis billiárdasztala.

A székesfővárosi levéltárban levő akták tanúsítják, hogy igen nagyméretű volt a billiárdper, melyet a kávéosok folyamatosan tettek, hogy a *vendéglősöket és táncteremtulajdonosokat megkaddályozzák abban, hogy tevénytáncokkal illetim uton magukhoz csábítsák a közönséget*. Magának a helytartótanácsnak kellett az ügyvel foglalkoznia. Häusler és Kornberger voltak az alpe-

reszek. (Akkor mindenféle vádlottat vagy gyanúsítottat így hívtak.) Arra a vádra, hogy Pozsonyban és Bécsben is csak a földszinten engedték meg a billiárdozást, hogy ilyképpen a rendőrség jobban szemügyre vehesse a játékosokat, azt felelték, hogy a billiárd nem szorul ellenőrzésre, az ártatlan játék, amely inkább visszatartja az embereket

átkos szerencsejátékoktól. Az sem áll meg, hogy egy üzletembernek csak egy billiárdasztala lehet, mert ime a panaszosok egyikének-másikáé is két asztala van. Más tánctermekben is van billiárd; így a *Két Lámpásnál* és a *K^o Nyulnál* stén, a *Kék Csukához* címzett tánchelyiségben még Pozsonyban.

Mindezek alapján joggal kérdezhették a Hétválasztó érdekelteit, hogy miért csak éppen az ő billiárdasztaluk esik kifogás alá? A pesti tanács azonban hajthatatlan maradt; csupán azt engedte meg, hogy a földszinten állíttassék fel egy második billiárdasztal. Hétválasztók most már presztizs-kérdést csináltak a dologból és egyenesen Albert herceg királyi helytartóhoz folyamodtak, elmondván, hogy „*náluk szoktak lezajlani a bacchusi ünnepek — t. i. a farsang alatt a nyilv-*

nos redoute —, amelyre a mágnások és válogatott nemesek társasága is el szokott jönni; már pedig ez a társaság meg óhajtja magát különböztetni a köznéptől; erre a célra szolgál az a külön szoba, amelyben a billiárdasztal is fel van állítva, amely lehetővé teszi, hogy ott a táncolni nem akaró előbbkelő is szórakozhassék”.

Látványos, hogy a billiárdper átalakult *osztályperre*, amelyben a demokrácia győzött, mert Hétválasztóknak le kellett szerelteniök a második asztalt, amelyet ilyen oligarchikus indokolással akartak megszerezni. A kávéosokon kívül igen helyeselték a dolgot a mi ösanyáink, akik akkor bájos fiatal leánykák voltak, de ártatlan galambmájukat előntötte az epe, amikor azt látták, hogy hóbortos ficsurok ahelyett, hogy táncolnának, dákvál kezükben nézik őket, amint minémet lejtene, no meg — petrezselymet árulnak.

Igy volt ez 1778-ban, pedig Budapest gyarapodása még csak ezután következett. Mísem természetesebb, hogy fejlődött a kávéházi élet és szaporodtak a billiárdasztalok. A harmincas-negyvenes években aranykorát érte ez a sport, amely valóságos ipart teremtett meg. Így történt, hogy amikor Privorszky, ez a híres kávéháztulajdonos és Redoute-bérlő be akarta rendezni a Renaissance-kávéházat a Koronaherceg-utcában (akkor Uri-utcának hívták), először Bécsben akarta megrendelni a billiárdasztalokat, de később meggyőződött róla, hogy *Verniczky pesti asztalosmester csakolyan jókat fabrikál*, hát nála rendelte meg. Ezeket az asztalokat vette át Privorszky utóda, *Pilvax kávéos ur*, úgyhogy fiatal szabadsághőseink a Pilvax-kávéházban magyar asztalokon billiárdozhattak.

Offenheimer Sándor posztókereskedőnek már 1833-ban a billiárdposztó volt a főcíkke, de csak azok számára, akik gyakorta gyártották a billyukakat, nem tanulván meg kellőképpen a kor vezető billiárdkönyvét, A. Edlund mesternek 1840-ben Quedlinburgban megjelent *Der Billiardspieler wie er sein soll* című művét, amelyet az összes pesti könyvkereskedők erősen hirdettek.

Vidékre is eljutott a billiárd. Hiszen 1789-ben még a szolid *Kazinczy Ferenc* is, Kassára megérkezvén, még mielőtt pihenni tért, *egy szál dákvóra* kihívta egyik utitársát. „Tizenkét óra szakasza el egymástól”, jegyezte fel naplójába, ami alapos lumpolás számba ment abban az időben. A magyarok ebben is szenvedélyesek voltak, sőt egyesek még leleményesek is. Így az öreg Benkert Antal, az író és színész — Kertbeny Károly apja — megírta, hogy a magyar ifjak félelmes játékosok Bécsben; van olyan bohém természetű ifju is, aki billiárdfogadások megnyeréséből egészen jól elégedgel a császárvárosban.

Csakrem egy évszázad kellett hozzá, hogy a

bécsi kormány meggyőződjék arról, hogy a billiárd csakugyan ártatlan játék, éppen azért nem bánta, hogy a szabadságharc leverése után Budapest a rebellis magyarok akárhol és akár mennyit tekézzenek, pontosabb szóval: *labdányozzanak*. Ekkor ugyanis már fokozott rend uralkodott Pesten, ahol 1852-ben Edelmann Károly kiadó Geibel Károly nyomdájában kinyomatta és 30 krajcárjával árusította a „*Legújabb*

Hóbortos ficsurok dákóval kezükben nézik őket, a

mint minétek lejtének...

általános labdány-szabályokat", amelyeket minden kávé kötelességének tartott helyiségében kifüggeszteni.

A szegény magyarnak elvették sok mindenféle szabadságát, de meghagyták a labdányszabadságot! Ez is valami! Ellenben kétes értékű szakasz az, amely eltiltja a nevetségokozó tagjártatást. Igaz, hogy ez nem jó annak, aki labdányozik, de annál jobban élvez az a kibic, a nevetségokozó tagjártató.

A kifüggesztett labdányszabályok elmagyarázták a labdányjáték következő nemeit: 1. Harc-róta (à la guerre). 2. Gulyaróta (Pyramide-Parthie). 3. Vonálróta (Wurst-Parthie). 4. Nagy- vagy spanyol róta. 5. Olasz róta. 6. Tekeróta (Kegel-Parthie). 7. Német ütközésróta. 8. Francia ütközésróta.

Szóval elődeink elég változatosan üzték ezt a kedves sportot, amely manap is megjavítója számos olyan dolgozó ember életének, aki sok időt kívánó, raffinált sportokat nem üzhet. Egy billiárdasztal öt pernyi távolságra minden városban akad. A billiárdozásban rendkívül sok ötletet lehet belevinni, nagyon sok ügyességet lehet kifejteni, amellet, végeredményben, ha nem is erősen, az egész test megmozog mellette. Egy fogyatékos-sága van, hogy tipikusan szobasport és hogy főképpen pipaszó mellett gyakorolják. Talán ezért is lett olyan népszerű nálunk, ahol már Quin J. Michel angol utazó 1834-ben érdemesnek vélte feljegyezni, hogy Tolnán a Fekete Sas vendéglőben a tiszték milyen vágni való füstben billiárdoztak.

Azóta a kávéházakból nagy csarnokok lettek, a pipát is finom külsejű (!) szivarok és cigaretta helyettesítik, de azért nagyjában ma is aktuális még a Regélőnek 1843. évi versecskéje:

Tekeasztal, makaó,
 És tarokk és dominó,
 Pipafüstből nagy felhő,
 N'est ce pas, Messieurs?

Siklóssy László.